

ANGOLA ÜLKE RAPORU

1- GENEL EKONOMİK DURUM

IMF World Economic Outlook verilerine göre Angola'nın 2015 yılı büyüme oranı %3, gayrisafi yurtiçi hasılası cari değerlerle 102 milyar dolar, kişi başına milli geliri ise yaklaşık 4100 dolar düzeyindedir. Satınalma gücü paritesine göre ise GSYİH 185 milyar dolar, kişi başına milli gelir ise 7300 dolar düzeyindedir. GSYİH içerisinde tarım %5,4, petrol, madencilik ve sanayi %43,5, inşaat %10, kamu yönetimi ve savunma %17,6, diğer hizmetler %23 paya sahiptir.

16-31 Mayıs 2014 tarihlerinde gerçekleştirilen son nüfus sayımına göre Angola'nın nüfusu 25,78 milyon, başkent Luanda'nın nüfusu 6,94 milyon kişi olarak açıklanmıştır. Nüfus yoğunluğu ülke genelinde kilometrekareye 20,6 kişi, başkent Luanda'da ise kilometrekareye 368,9 kişidir. Nüfusun %51,5'i kadınlardan oluşmaktadır. Yaşam süresi kadınlarda 63, erkeklerde 57,59 olmak üzere ortalama 60,29 yıldır. Nüfusun %60'ı yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Nüfusun en zengin %10'luk kısmı milli gelirden %44,7 pay alırken, en yoksul %10'luk kısım milli gelirden sadece %0,6 pay almaktadır. Çalışan nüfus 2015 yılı itibariyle 10,5 milyon kişi olarak tahmin edilmektedir ve bu işgücünün %85'i tarım, hayvancılık, balıkçılık, ormancılık alanında çalışmaktadır. Petrol, madencilik, sanayi ve hizmetlerde çalışan kesim ise işgücünün %15'i düzeyindedir. İşsizlik oranına ilişkin veri bulunmamaktadır.

Ülkenin en önemli gelir ve döviz kaynağının ham petrol ihracatına dayalı olması ve 2015 yılında uluslararası piyasalarda petrolün varil fiyatının 30 dolar seviyesine inmesi nedeniyle ciddi ekonomik sıkıntılar yaşanmaktadır. 2015'in son ve 2016'nın ilk aylarında tüm kredi derecelendirme kuruluşları Angola'nın kredi notunu düşürmüşlerdir. 2016 Mayıs ayı itibariyle ham petrol fiyatları 45 dolar seviyesine çıkmış olmakla birlikte ülkede ekonomik sorunlar ve özellikle döviz sıkıntısı devam etmektedir. Ülkenin para birimi olan Kwanza 2015 yılı yaz aylarından itibaren sürekli değer kaybetmektedir. Merkez Bankası kurlarına göre 2015 yılı başında 1 dolar 102 Kwanza üzerinden işlem görmekte iken, yıl sonunda 136, 2016 yılı Mayıs ayında ise 165 Kwanza seviyesine ulaşmıştır. Serbest piyasada ise Mayıs 2016 itibariyle 1 dolar 600 Kwanzadan işlem görmektedir.

Kwanza'nın değerinde yaşanan bu kayıp, ithalatı zorlaştırmakta ve giderek daha pahalı hale getirmektedir. Ülkede tarım ve sanayinin zayıf durumda olması, ithal edilen malların giderek pahalılaşması sonucunda ise doğal olarak enflasyon hızla yükselmektedir. Uzun bir aradan sonra yeniden çift haneli rakamlara çıkarak 2015 yılı sonunda %15'e yaklaşan enflasyon oranı 2016 Mayıs sonu itibariyle %29'a ulaşmış durumdadır. Yaşanan ekonomik kriz nedeniyle 60.000 kişi işini kaybetmiştir. Yurtdışı seyahatler ise döviz sıkıntısı nedeniyle %60 azalmış durumdadır.

Diğer taraftan, Angola'da akaryakıt ürünlerine sağlanan hükümet sübvansiyonlarına son verilmesi ve fiyatın piyasa koşullarında belirlenmesi uygulamasına geçilmesiyle birlikte benzinin litresi %39 artışla 115 Kwanza'dan 160 Kwanza'ya, mazotun litresi ise %80 artışla 75 Kwanza'dan 135 Kwanza'ya yükselmiş durumdadır.

Angola'nın döviz rezervleri 24 milyar dolar seviyesindedir ve 6 aylık ithalatı karşılayabilecek durumdadır. Bütçe gelirleri 35, giderleri ise 42 milyar dolar seviyesindedir. Bütçe açığının GSYİH'ya oranı %6,3 kamu borçlarının GSYİH'ya oranı %62 seviyesindedir.

Angola 38 ülke ile ticarete işbirliği ve çerçeve anlaşması yapmıştır ancak gerçekleştirilmiş olan herhangi bir ikili serbest ticaret anlaşması bulunmamaktadır. Angola, ayrıca Afrika Birliği, Güney Afrika Kalkınma Topluluğu ve Orta Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu üyesidir. Her üç uluslararası entegrasyon projesinde de serbest ticaret alanı ve ortak pazar oluşturma amaçları belirtilmiş olsa da henüz bu noktaya gelebilmiş değildir.

GÖSTERGE	BİRİM	2013	2014	2015
Nüfus	Milyon Kişi	23,67	24,38	25,12
GSYİH (Cari fiyatlarla)	Milyar USD	124,91	126,77	102,98
Kişi başına GSYİH (Cari fiyatlarla)	USD	5.276	5.199	4.100
GSYİH (Satınalma gücü paritesi)	Milyar USD	166,43	177,29	184,44
Kişi başına GSYİH (Satınalma gücü paritesi)	USD	7.030	7.271	7.344
Yıl sonundaki resmi dolar kuru	Kwanza	97	102	136
Büyüme Oranı (Kwanza bazındaki GSYİH'ye göre)	Yüzde	% 6,8	% 4,8	% 3
Enflasyon (Yıl sonu itibarıyla)	Yüzde	% 7,7	% 7,5	% 14,3
İhracat	Milyar USD	73,14	65,74	34,12
İthalat	Milyar USD	24,17	28,25	16,22
Cari İşlemler Dengesi	Milyar USD	8,35	-3,72	-8,75
Toplam kamu borcunun GSYİH'ye oranı	Yüzde	% 32,9	% 40,7	% 62,3
Yabancı sermaye yatırımları	Milyar USD	14,5	13	10

Kaynak : IMF World Economic Outlook Nisan 2016 verileri, African Economic Outlook Angola 2015 - 2016 Raporları

ANGOLA EKONOMİSİNİN SEKTÖREL DAĞILIMI (Percentage of GDP by sectors)				
Sektörler	2010		2014	
Tarım, ormancılık, balıkçılık, hayvancılık	6		5,4	
-Tarım içinde balıkçılığın payı		1,4		1,1
Madencilik	44,4		39,4	
-Madencilik içinde petrolün payı		43,5		38,5
İmalat sanayisi	4		4,1	
Elektrik, gaz, su hizmetleri	0,8		0,7	
İnşaat	8,8		10,4	
Toptan& perakende ticaret, motorlu araç ve ev eşyası tamir hizmetleri, restoran ve oteller	8,7		7,1	
Ulaşım, depolama, iletişim	4,2		4,4	
Finans, emlak ve diğer iş hizmetleri (business services)	4,6		3,6	
Kamu yönetimi ve savunma	10,7		17,6	
Diğer hizmetler	7,7		7,4	
GDP (Ekonominin toplam büyüklüğü)	100		100	

Kaynak : African Economic Outlook Angola 2016 Raporu

2- PETROL FİYATLARINDAKİ DÜŞÜŞÜN İTHALAT İŞLEMLERİNE ETKİSİ

Angola'nın dış ekonomik ilişkileri ağırlıklı olarak ham petrol ihracatına dayalı bir yapıdadır. Petrol üretiminin ülke ekonomisinde %40, devletin bütçe gelirlerinde %60 payı bulunmaktadır. Ülke ihracatının %95'i sadece ham petrol ihracatından oluşmaktadır. Dolayısıyla, ham petrol ihracatı Angola için en önemli döviz kaynağı durumundadır.

Daha önce 100 dolar seviyesinin üzerinde olan petrol fiyatlarının 2015 yılının yaz aylarında 35 dolar seviyesine inmesiyle birlikte, petrol ihracatından başka bir döviz kaynağı olmayan Angola ekonomisinde sıkıntılar başgöstermeye başlamıştır. İlk sıkıntılar bankalarda döviz hesapları olanların hesaplarından para çekmelerinde yaşanan gecikmeler ve ithalat bedellerinin ödenmesi amacıyla yurt dışına yapılacak döviz havalelerinin Angola Merkez Bankası tarafından geciktirilmesi şeklinde kendini göstermiştir. Ayrıca, ülkede yaşanan döviz sıkıntısı nedeniyle serbest piyasada dolar kuru hızla yükselmeye başlamış, resmi kur ise Merkez Bankası tarafından düşük seviyelerde tutulmuş, böylece resmi kur ile serbest piyasa kuru arasındaki fark giderek artmıştır. 2015 yılı yaz aylarında resmi dolar kuru 110 Kwanza iken serbest piyasada dolar 150-170 Kwanza'dan işlem görmekteydi.

2015 yılının sonbahar aylarında petrol fiyatlarının 30 dolar seviyesine inmesiyle birlikte durum daha da kötüleşmiş, bankalarda döviz hesabı bulunanlara daha önce haftalar süren gecikmelerle verilen dövizleri artık hiç verilmemeye başlamıştır. Sadece yurt dışına çıkış yapacak olanlar hesaplarından sınırlı miktarlarda döviz çekebilmektedir. İthalat bedellerinin ödenmesi amacıyla yurtdışına yapılan döviz transferlerinde yaşanan gecikmeler de gıda ve ilaç haricindeki sektörlerde artarak devam etmiştir. 2015 yılı sonuna gelindiğinde serbest piyasada 1 dolar 270-280 Kwanza seviyesindeyken resmi kurda hala 136 Kwanza olarak görünmekteydi.

2016 yılının ilk işlem günü olan 4 Ocak 2016 tarihinde Angola Merkez Bankasının resmi dolar kurunu 156 Kwanza'ya yükseltmesiyle birlikte serbest piyasada dolar kuru önce 310 Kwanza düzeyine, ardından Ocak ayının sonuna doğru 350 Kwanza düzeyine ulaşmıştır. Böylece resmi kurda 2015 yılını %24 değer kaybıyla kapatan Kwanza, 2016 yılına da %15 değer kaybıyla başlamıştır. Serbest piyasa kurundaki devalüasyon oranı ise geçen seneye göre %100'den fazla düzeydedir.

Angola Merkez Bankası Başkanı 28 Ocak 2016 tarihinde yaptığı açıklamada ülkenin döviz rezervlerinin bir yıl öncesine göre %11,53 oranında azalarak 24,1 milyar dolar seviyesine gerilediğini, ancak yine de ülkenin 6 aylık ithalatını karşılayacak döviz rezervlerine sahip olduklarını ve ticari bankaların ihtiyaç duyduğu dövizin sağlanacağını belirterek dolar sıkıntısından kaynaklanan huzursuzluğu yatırtmaya çalışırken serbest piyasada dolar kuru 400 Kwanza'ya çıkmış durumdaydı. Merkez Bankası açıklamalarından anlaşıldığı kadarıyla yurtdışına gidecek olanların hesaplarından çekebilecekleri döviz miktarını ve 20.000 doların altındaki para transferlerini karşılayacak şekilde ticari bankalara dolar sağlanmaktadır. Büyük hacimli ithalat bedellerinin ödenmesindeki aylar süren gecikmeler ise devam etmektedir. Mayıs ayı itibariyle resmi dolar kuru 165 Kwanza seviyesinde, serbest piyasa kuru ise 600 Kwanza seviyesindedir.

Ülkede yaşanan döviz sıkıntısı sonucunda döviz çıkışını engellemeye yönelik olarak uygulanan mali tedbirler nedeniyle ithalat bedellerinin yurt dışına transferinde büyük gecikmeler olmakta, Angola'ya ihracat yapan firmalar paralarını büyük gecikmelerle alabilmektedir. Uygulanan mali tedbirlerin esas amacı ithalatı caydırarak azaltmak ve ülkeden döviz çıkışını engellemektir.

Yaşanan döviz sıkıntısı, Angola'nın ithalat rakamlarına da yansımış ve ülkenin ithalatında ciddi düşüşler görülmüştür. 2014 yılında 26,5 milyar dolarlık ithalat yapan Angola'nın 2015 yılı ithalat rakamları 20 milyar doların altında gerçekleşmiştir. Ülkenin çoğunlukla ithalat amaçlı kullanılan limanlarında mevcut ekonomik durumun kötüleşmesi nedeniyle işlem hacmi azalmış durumdadır. Örnek olarak 2014 yılında Lobito limanını ayda 80-90 gemi kullanırken bu sayı 2015 yılında 35-40 gemiye düşmüş durumdadır. Otomobil ithalatı %90 oranında düşmüştür.

Angola'nın Portekiz ve Brezilya başta olmak üzere ithalat yapılan ülkelerden gerçekleştirdiği ithalat miktarında ciddi düşüşler olmuştur. Çin ve Brezilya ile olan ticarete yerel para birimlerinin kullanılması için çalışmalar sürdürülmektedir. Çin, hem petrol alımlarını artırarak, hem de kredi desteği sağlayarak Angola'nın en önemli ticaret ortağı haline gelmiş durumdadır.

Angola'da ithalat işlemleri sadece Angola Ticaret Bakanlığı'nda ithalatçı olarak kayıtlı olan şirketler tarafından yapılabilmekte, bu kaydın da her yıl yenilenmesi gerekmektedir. Ayrıca 2011 yılında başlatılan yeni uygulama ile ithalatçının her ithalat işlemi öncesinde proforma faturayı ibraz ederek Angola Ticaret Bakanlığından o sevkiyat için ithalat lisansı alması gerekmektedir. Dolayısıyla, tüm şirketler ithalat yapamadığı gibi, ithalatçı olarak kayıtlı olan şirketler de her bir ithalat işlemi için yeniden lisans alarak ithalat yapabilmektedir. Yetkililer bu uygulamanın amacının suç ve kayıt dışı ticaret ile mücadele olduğunu söyleseler de, asıl amacın ithalatı kontrol altında tutmak olduğu açıktır.

İthalat lisansları Mart 2012'den itibaren elektronik ortamda verilmeye başlanmıştır. Lisans verildikten sonra, Angola Merkez Bankası'nın ithalatçının ödemeyi yapmasına izin vermesi gerekmektedir. Ancak bu iznin verilmesi de ülkede yaşanan döviz sıkıntısı nedeniyle gıda ve ilaç haricindeki sektörlerde aylar sürmektedir. Hatta, gıda ve ilaç sektörlerinde bile artık döviz transferlerinin onaylanmasında gecikmeler yaşanmaya başlanmıştır. Bu şartlar altında, çok az Angola bankası akreditif işlemi yapabilmektedir. Uzun süreli satış anlaşmaları haricindeki pek çok ithalat işlemi sevkiyat öncesi nakit ödeme yoluyla yapılabilmekte, ancak burada da döviz sıkıntısından kaynaklanan sorunlar olmaktadır.

3- ANGOLA'YA YAPILAN İHRACAT BEDELLERİNİN YURTDIŞINA TRANSFERİNDEKİ SORUNLAR

2015 yılı başlarından bu yana uluslararası piyasalarda ham petrol fiyatlarında yaşanan büyük düşüş nedeniyle Angola ekonomisinde büyük sıkıntılar yaşanmaktadır. Petrol fiyatlarındaki düşüş sonucunda ortaya çıkan döviz sıkıntısı nedeniyle Angola'ya yapılan ihracat bedellerinin alınmasında büyük gecikmeler yaşanmaktadır. İhracatçı firmaların Angola bankalarında yerel para birimi olan Kwanza cinsinden biriken alacaklarının dövize çevrilerek ihracatçının ülkesine gönderilmesi aylar süren gecikmelerle yapılabilmektedir. Ödemelerin yapılabilmesi Angola Merkez Bankasının ticari bankalara döviz sağlamasına bağlıdır, bu da petrol fiyatlarındaki düşüş sonucunda yaşanan döviz sıkıntısı nedeniyle sınırlı olarak yapılabilmektedir.

Son bir yılda ülke gündemindeki en önemli konu bu döviz sıkıntısı meselesidir. Sıkıntı o kadar büyük boyutlara ulaşmıştır ki, Merkez Bankası kuruna göre bir dolar 165 Kwanza iken serbest piyasada 600 Kwanza'nın üzerine çıkmıştır.

İthalat bedellerinin ödenmesinde görülen bu gecikmelerin başlangıçta gıda ve ilaç dışındaki sektörleri kapsadığı söylenmekteydi. Ancak, artık gıda ve ilaç ithalatında bile ödemelerin yapılmasında büyük gecikmeler olabilmektedir. Para transferlerinde yaşanan bu sorunlar artık un ve makarna ihracatımızda bile görülmektedir. İthalat bedellerinin ödenmesinde yaşanan bu sıkıntılar geçen seneden itibaren uluslararası raporlara da girmeye başlamıştır.

2015 yılının yaz aylarından itibaren Angola'nın ithalat rakamları hızla gerilemektedir. Bu gerileme 2016 yılının ilk çeyreğinde de aynı şekilde devam etmiş ve önümüzdeki dönemde de sürmesi beklenmektedir. Neredeyse tüm ülkelerin Angola'ya yaptıkları ihracat gerilemektedir. Dolayısıyla sorun tüm ülkeleri ve firmaları kapsamaktadır. Belli bazı firmaların sorunu değildir.

Gerek ülke yetkilileri ile yapılan görüşmelerden gerekse basında yayımlanan haber ve açıklamaların takibinden çıkan sonuç şudur ki, parası ödenmemiş malların Angola'ya gönderilmesi istenmemektedir. Dolayısıyla, firmalarımızın yaptıkları ihracatın bedeli Angola bankasına Kwanza olarak yatırıldığı zaman değil, para Türkiye'deki bankaya ulaştıktan sonra veya üçüncü ülkeler üzerinden ödeme gerçekleştirildikten sonra mal sevkiyatını yapmaları gerekmektedir. Paranın Türkiye'deki bankaya ulaştığından emin olunmadan mal sevkiyatı yapılmamalı ve ticari sözleşmeler ile akreditif işlemleri de buna göre düzenlenmelidir.

Angola petrol üretimini giderek artırmaktadır. Güney Kore'den yeni petrol arama çıkarma platformları satın alınmaktadır. Bu nedenle Angola'ya ihracatını artıran çok az sayıdaki ülkeden biri Güney Kore'dir. Petrol fiyatları da geçen seneye göre bir miktar yükselerek 30 dolar seviyesinden 45 dolar seviyesine ulaşmıştır. Bununla birlikte, petrol fiyatlarının seyri belirsizliğini korumaktadır. Döviz sıkıntısının aşılabilmesi için petrol fiyatlarının 75-80 dolar seviyesine ulaşması gerekmektedir.

Sonuç olarak ihracatçı firmalarımızın bu ülkeye yapacakları ihracatta, ödemenin Türkiye'deki bankaya ulaştığını gördükten sonra mal sevkiyatını yapmaları hususu büyük önem arz etmektedir. Angola yetkililerinin de istediği şey zaten budur. Parası ödenmemiş mal sevkiyatlarının durmasını istemektedirler.

4- ANGOLA İLE TİCARİ İLİŞKİLERDE KARŞILAŞILAN DİĞER SORUNLAR

- Ülkede resmi dilin Portekizce olması ve İngilizce'nin fazla bir geçerliliğinin olmaması karşılaşılan önemli bir sorundur.
- Angola'da kurumsallaşmanın zayıf olması nedeniyle muhatap bulmakta zorluklar yaşanmaktadır. Ticaret odaları, iş ve meslek kuruluşları sistemi zayıftır ve iyi işlememektedir.
- Rüşvet ve yolsuzluğun yaygın olduğu tüm uluslararası raporlarda belirtilmektedir.
- Ulaşım, iletişim ve enerji altyapısı yetersizdir.
- Ülkede görülen sarı humma ve sıtma hastalıkları bir diğer önemli sorundur. Son onyılların en kötü salgını 2015 Aralık ayından itibaren görülmeye başlanmıştır. Sarı humma hastalığı zika virüsü ve dengue hastalığına sebep olan sivrisinek türü tarafından yayılmaktadır, ancak hastalığa yakalananların ölüm oranının %75 olması nedeniyle diğer hastalıklardan çok daha tehlikelidir. Angola'ya seyahat edecek olanların mutlaka sarı humma aşısını yaptırmaları ve aşı sertifikasını ülkeye girişte ibraz etmeleri gerekmektedir. Ülkede hergün onlarca kişi sıtmadan ve aşı yetersizliği nedeniyle sarı hummadan ölmektedir.
- Bunlara ek olarak, Angola'ya yapılacak iş seyahatlerinde Ankara'da bulunan Angola Büyükelçiliği'nden vize alınması, bunun için de Angola'da bulunan bir firmadan davet mektubu temin edilmesi gerekmektedir. Davet mektubu olmadan vize verilmemektedir. Davet mektubunu gönderen tarafın Angola emniyet makamlarına da bilgi vermesi gerekmektedir. Ülkede hakim olan kapalı siyasal rejim nedeniyle vize alacak kişinin parmak izleri alınmaktadır. Bu nedenle, vize alacak kişinin davet mektubu ve diğer belgelerle birlikte bizzat Ankara'da bulunan Angola Büyükelçiliği'ne giderek vize işlemlerini gerçekleştirmesi gerekmektedir.
- Türkiye ile Angola arasında direkt uçuş bulunmamaktadır.

5- GÜMRÜK VERGİLERİ, LİMANLAR VE LOJİSTİK

Angola'da uluslararası ticaret 4 ana liman üzerinden gerçekleşmektedir. Bu limanlar Luanda, Lobito, Cabinda ve Namibe limanlarıdır. Ülke ithalatının %95'i limanlar yoluyla yapılmaktadır, bu ithalatın %70-80'lik kısmı da özellikle Luanda limanından yapılmaktadır. Angola aynı zamanda önemli bir petrol ihracatçısı ülkedir ve petrol ihracatı da yine bu dört limanda bulunan terminallerden gerçekleştirilmektedir.

Angola'da gümrük vergileri %2 ile %50 arasında değişmektedir, ortalama gümrük vergileri %10,9 düzeyindedir. Ocak 2014 tarihinde yürürlüğe giren yeni tarife cetveli ile ülkenin ihtiyaç duyduğu maddelerin vergileri %2'ye kadar indirilirken, ithalatına fazla ihtiyaç duyulmadığı veya yerli imkânlarla üretilebileceği düşünülen ürünlerin gümrük vergileri ise %50'ye kadar çıkarılmıştır. Angola, en az gelişmiş ülkelerden birisi olmasını gerekçe göstererek gümrük vergilerinin %50'ye kadar yükseltilmesinin DTÖ kurallarına aykırılık teşkil etmediğini ileri sürmektedir. Konuyla ilgili tartışmalar DTÖ platformunda devam etmektedir. Ülkede KDV uygulaması bulunmamakla birlikte ithalatta ayrıca Tüketim Vergisi alınmaktadır. Tüketim Vergisi pek çok ürün için %10 düzeyindedir.

500 sayfa civarında Portekizce PDF dosyası şeklinde olan yeni tarife cetveline aşağıdaki adresten ulaşılması mümkündür. Tarife cetvelinde GTİP numaraları takip edilerek ürünlerin gümrük vergileri bulunabilmektedir. Cetvelde Direitos De Importação : Gümrük Vergisi, Imp. Cons.: Tüketim Vergisi anlamına gelmektedir.

<http://www.angolatradeusa.org/wp-content/uploads/2014/09/new-custom-laws.pdf>

İthalatta alınan diğer ücretler ise %2 genel harçlar, %1 damga vergisi, %1 ile %2 arasında gümrük müşaviri komisyonu şeklindedir. İthalat için gümrük müşaviri kullanılması zorunludur. Yükleme belgesi (Certificate of Shipment) olmadan yükün limana boşaltılmasına izin verilmemektedir. Bu belgenin yüklemenin Angola'ya hareketinden önce Angola Ulusal Nakliyeciler Konseyinin (C.N.C.A.- Conselho Nacional de Carregadores de Angola) yükleme limanındaki temsilciliğinden (Conselho Nacional de Carregadores - CNC) temin edilmesi, gönderenin sorumluluğundadır. CNCA Belgesi Angola gümrük işlemlerinde konşimento ve fatura ile birlikte ibraz edilmesi gereken bir belgedir. Önemli limanların çoğunda, yükleme belgesinin (Certificate of Shipment) temin edilebileceği bir CNC temsilciliği bulunmaktadır. Belge ücreti yirmilik konteynır için 100 dolar, kırkılık konteynır için 200 dolardır.

Limandaki terminalde depolama ilk 5 gün için ücretsizdir. Sonraki günler kırkılık konteynır için günlük 25 dolar ücret alınmaktadır. Limandaki işlemlerin tamamlanması genellikle iki hafta sürmektedir. 15 günü geçen işlemlerde kırkılık konteynır için günlük 120 dolar demuraj ücreti alınmaktadır. Genel olarak işlem süreleri, Afrika'daki en iyi örnek olan Güney Afrika Cumhuriyeti limanlarının iki katıdır, liman ücretleri de Güney Afrika Cumhuriyeti limanlarına kıyasla %25 daha fazladır.

Luanda, Lobito ve Namibe limanlarının iç kısımlarla demiryolu bağlantısı bulunmaktadır. Ancak bu üç limandan sadece Lobito limanına ulaşan demiryolunun komşu ülkelerle bağlantısı vardır. Luanda ve Namibe limanlarının demiryolu bağlantıları ülke içerisinde sona ermektedir, komşu ülkelerle bağlantısı yoktur. Komşu ülkeler Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Zambiya ve Zimbabve ağırlıklı olarak karayolu bağlantısı yoluyla Luanda limanını kullanmaktadır. Lobito limanını diğer ülkelere bağlayan demiryolu bağlantısı 2014 yılında hizmete girmiştir. Gelecekte Lobito limanının ve demiryolu bağlantısının daha fazla kullanılması planlanmaktadır. Ülkede karayolu şebekesi genel olarak iyi durumda değildir. Karayolları, ülkenin batı yarısında nispeten daha iyi durumda, iç kısımları kapsayan doğu yarısında ise daha kötü durumdadır. Hükümet yolların ve köprülerin iyileştirilmesi için ciddi yatırımlar yapmaktadır.

Luanda limanındaki yoğunluğun azaltılması için Luanda'nın kuzeyinde ve güneyinde iki yeni liman inşaatı devam etmektedir. Luanda'nın kuzeyinde inşa edilen Barra do Dande konteynır terminali olarak, güneyinde inşa edilen Porto Amboim ise özellikle pamuk ve kahve ihracatının gerçekleştirileceği bir liman olarak planlanmıştır.

Son olarak Soyo limanından kısaca bahsetmek gereklidir. Burası Demokratik Kongo Cumhuriyeti sınırına yakın olan küçük bir şehirdir ve limanı da küçüktür. Ancak burada inşa edilen LNG

terminalinden 2016 yılından itibaren Angola'nın doğalgaz ihracatının yapılmasına başlanmıştır. Ayrıca, burada Çin sermayesiyle bir rafineri kurulmasına yönelik bir proje mevcuttur. Soyo'nun gelecekte enerji sektörü bakımından önemli olacağı anlaşılmaktadır.

6- TÜRKİYE-ANGOLA İKİLİ TİCARETİ VE YATIRIMLAR

Türkiye'nin 2015 yılında Angola'ya ihracatı bir önceki yıla göre %32 oranında düşerek 195,8 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. En önemli ihracat kalemlerimiz un ve makarna başta olmak üzere gıda ürünleri, demir-çelik, oto yedek parça ve aksesuarları, makina ve aksamı şeklidir.

İhracatımızdaki bu azalmanın, petrol fiyatlarında yaşanan düşüş sonucunda Angola'da ortaya çıkan döviz sıkıntısı nedeniyle bu ülkenin ithalatında yaşanan daralmandan kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Ayrıca Angola'dan yurtdışına yapılan döviz transferlerine getirilen kısıtlamalar da ihracatçılarımızın ihracat bedellerini büyük gecikmelerle almalarına neden olmakta, bu durum da tabiatıyla ihracatımızı olumsuz etkilemektedir.

Türkiye'nin 2014 yılında 158 milyar dolar olan genel ihracatı da 2015 yılında 144 milyar dolara düşmüştür. Angola'nın Türkiye'nin ihracatı içerisindeki payı 2014 yılında %0,18 iken 2015 yılında %0,14 olmuştur.

2014 yılında 5 milyon dolar seviyesinde olan Angola'dan ithalatımız ise 2015 yılında %97 oranında düşerek 156.000 dolar olarak gerçekleşmiştir.

Angola ihracatının %95'i, bütçe gelirlerinin de %60'ı ham petrol satışına dayalıdır. Petrol fiyatları düşük seyretmeye devam ettiği sürece, Angola'da yaşanan mali sıkıntıların kısa dönemde sona ermesi beklenmemektedir.

Angola'da büyük kısmı başkent Luanda'da olmak üzere 250 civarında Türk vatandaşı yaşamaktadır. Ülkede 30 civarında küçük ölçekli Türk firması faaliyet göstermektedir. Bu firmalardan sadece onbiri kendine ait şirket kuruluşunu gerçekleştirmiştir. Diğer firmalar, Angola'da yabancıların şirket kurmasının maliyetli olması ve uzun zaman alması dolayısıyla, Angola'luların kurmuş olduğu şirketleri, belli bir bedel karşılığı kiralarak faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Angola'daki Türk firmalarının büyük çoğunluğu, inşaat ve elektrik malzemeleri, mobilya, halı ve gıda ticareti ile uğraşmaktadırlar. Başkent Luanda'da Doğtaş firmasına ait iki adet, Onsan-Tamar firmasına ait bir adet mobilya mağazası, iki adet kebabçı-restoran vardır. Türk firmaları tarafından un ve bisküvi fabrikalarının makine ihtiyaçlarının karşılanması, demir çelik tesislerinin kurulması ve işletmeye alınması gibi faaliyetler de yürütülmektedir.

Angola Silahlı Kuvvetleri mensuplarının konut ihtiyacının karşılanması için oluşturulan "N'jango Yetu" Kooperatifinin bu iş için yetkilendirdiği Tamar LDA şirketi ile ülkemizden Onsan İnşaat Ltd. Şti. arasında 2016 yılı başında 40.000 konutu kapsayan bir sözleşme yapılmış olup, inşaatların da 2016 yılında başlaması planlanmaktadır. Söz konusu evlerin büyük çoğunluğu tek katlı, az bir kısmı ise iki katlı prefabrik çelik ev şeklinde inşa edilecektir. Bir diğer Türk firması olan Agrenis Limited Şirketi ise Luanda'da yaklaşık 1 milyon dolar tutarında 6 adet yumurta tavuğu kümesi inşaatını yapmaktadır.

Türk firmaları tarafından gerçekleştirilen yatırım tutarının toplam 25 milyon dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir. Gıda ürünleri, tekstil, inşaat malzemeleri, prefabrik evler, oto yedek parça ve araç üstü ekipmanlar, demir çelik ürünleri önemli ihracat potansiyelimizi oluşturmaktadır.

7- SEKTÖREL GELİŞMELER

Angola'da hükümetin önem verdiği en önemli konu ülke ekonomisinin petrole bağımlı olmaktan kurtarılması amacıyla diğer sektörlerin geliştirilmesi ve ülkeye yatırım çekilmesi hususudur. Bu amaçla Ocak 2016'dan itibaren ekonominin çeşitlendirilmesi (diversification of the economy) adı altında çalışmalar başlatılmıştır. Hem gıda ithalatının ikame edilmesi, hem de ihrac ürünlerinin çeşitlendirilmesi amacıyla tarımın geliştirilmesine özellikle önem verilmektedir. Altyapı yatırımlarının sürdürülmesi, ithalatın giderek azaltılması, mali reformlar, işgücünün niteliklerinin ve iş yapma ortamının iyileştirilmesi, yabancı sermaye yatırımlarının çekilmesi, balıkçılık ve madencilik geliştirilmesi önem verilen diğer konulardır.

Tarım

Angola son yıllarda kendi un sanayisini oluşturmak üzere ciddi yatırımlara girmiş, un fabrikaları için gerekli makine ve ekipmanların alımına başlamıştır. Ülke 2017 yılından itibaren un üretimine, arkasından da makarna üretimine başlamayı hedeflemektedir. Un fabrikalarının kurulmasıyla beraber yerli buğday üretiminin de artırılması amaçlanmaktadır. Hükümetin önem verdiği bir diğer konu ise piriç üretiminin artırılması, piriç ayıklama ve paketlenme tesislerinin kurulması hususudur. Ülke ekonomisinin petrole ve petrol parasıyla yapılan ithalata bağımlı olmaktan kurtarılabilmesi amacıyla tarımsal üretimin artırılması ve un, makarna, bisküvi gibi gıda sanayisi alanlarında yatırımlar gerçekleştirilerek gıda ithalatının azaltılmasına büyük önem verilmektedir.

Angolan National Coffee Institute (INCA) ülkede kahve üretimi ve ihracatının geliştirilmesi için çalışmaktadır. İç savaş öncesinde ülkede 120.000 hektar alanda kahve üretimi yapılmaktayken günümüzde sadece 18.000 hektar alanda kahve üretimi yapılmaktadır. 42 yıl aradan sonra 2016 yılında Portekiz'e muz ihracatı gerçekleştirilmiştir. Tomruk ve kereste ihracatı için zengin kaynaklar bulunmaktadır.

Sanayi

Angola hükümeti ülke ekonomisini petrole bağımlı olmaktan kurtarmak amacıyla tarımın geliştirilmesinin yanında sanayileşmeye de büyük önem vermektedir. Bu amaçla başkent Luanda'da Viana Sanayi Bölgesi oluşturulmuştur. Ayrıca başkentün güneyindeki Lobito şehrinin de sanayi koridoru olarak geliştirilmesi planlanmaktadır.

Ülkede gıda sanayisi, tekstil, deri, ayakkabı ve mobilya gibi tarım, hayvancılık ve ormancılık kaynaklı girdiler kullanarak sınıai üretim gerçekleştirilmesine yönelik yatırım ihtiyacı bulunmaktadır. Ayrıca, ülkede balıkçılığın geliştirilmesi amacıyla, orta boy balıkçı tekneleri imalatının gerçekleştirilmesine yönelik tersane yatırımlarına ihtiyaç duyulduğu yetkililer tarafından ifade edilmektedir.

Çin'den sağlanacak 368 milyon dolarlık kredi ile 7 sanayi bölgesinin altyapı ihtiyaçlarının karşılanması planlanmaktadır. Bu 7 sanayi bölgesi ve buldukları vilayetler şu şekildedir : Caála (Huambo), Negage (Uíge), Porto Amboim (Kwanza Sul), Malanje, Soyo (Zaire), Menongue (Kuando Kubango) ve Dondo (Kwanza Norte). Sanayi bölgelerinde özellikle Çin inşaat firmaları tarafından kullanılan inşaat malzemelerinin yerli üretiminin yapılması amaçlanmaktadır.

İnşaat

Angola'da konut, altyapı ve enerji alanlarında ciddi yatırımlara ihtiyaç vardır. Ülkede Şehirleşme ve Konut Programı ile başkent Luanda'yı kapsayan 2015-2030 Metropolitan Planı uygulanmaktadır. Bununla birlikte petrol fiyatlarındaki düşüşe bağlı olarak yaşanan mali sorunlar nedeniyle devlet ile iş yapan firmaların alacaklarını almalarında gecikmeler ve sıkıntılar olmaktadır. İnşaat projelerinden

pay alabilmek için ülkeden petrol alımı yapılması veya Eximbank kredisi gibi enstrümanlarla projelere finansman sağlanması gerekmektedir. Angola'da gerek konut, gerekse de altyapı projeleri çoğunlukla Çin firmalarına verilmektedir. Çin hükümeti hem petrol alımı yaparak hem de kredi vererek Angola'ya açık şekilde finansman sağlamaktadır.

Angola'da en gelişmiş sektörlerden birisi de çimento imalatıdır. Angola bu alanda yıllık 8 milyon ton üretim kapasitesine ulaşmış durumdadır. Ülkenin ihtiyacı ise yıllık 5 milyon ton düzeyindedir. Ülkenin yeterli üretim kapasitesine sahip olması nedeniyle 3 tane sınır vilayeti haricindeki vilayetlerde çimento ithalatı 2015 yılından itibaren durdurulmuştur. Angola inşaat demiri üretiminde de kendi kendine yeterli hale gelmiş durumda olduğundan, inşaat demiri ithalatını kısıtlamaya veya tamamen durdurmaya yönelik tedbirler alınması düşünülmektedir. Diğer inşaat malzemelerinin de mümkün olduğunca yerli üretimle üretilmesi ve bu amaçla sanayi yatırımları yapılması istenmektedir. Çin firmaları bu nedenle Angola'da inşaat malzemeleri üretimine yönelik yatırımlar da gerçekleştirmektedir.

Ülkemizden Agrenis Ltd. Şti. Angola'da kurulmakta olan yumurta tavukçuluğu tesisinde 6 adet büyük kümesin inşaatını gerçekleştirmiştir. Onsan İnşaat Ltd. Şti. ise silahlı kuvvetler mensupları için gerçekleştirilen sosyal konut projesindeki bir ve iki katlı çelik evlerin inşaatına 2016 yılı itibariyle başlayacaktır.

Enerji

Önemli bir petrol üreticisi ülke olmasına rağmen Angola'da rafineri sektörü gelişmemiştir ve kendi ihtiyacını karşılamaktan uzaktır. Bu nedenle Lobito'da ve Luanda'nın kuzeyindeki Soyo'da birer rafineri kurulması planlanmaktadır. Özellikle Lobito rafinerisinin gerçekleştirilmesi ile ilgili çalışmalar devam ettirilmektedir. Henüz proje aşamasında olan Soyo rafinerisinin ise Çin kaynaklı finansman ile kurulması planlanmaktadır.

Sıvılaştırılmış doğalgaz ihracatı gerçekleştirilmesi amacıyla Angola'nın Soyo kentinde kurulan LNG Terminalinin 2016 yılında faaliyete geçmesi beklenmektedir. Terminalin ortaklık yapısı %36,4 Amerikan petrol şirketi Chevron, %22,8 Angola petrol şirketi Sonangol, BP Exploration, İtalyan ENI ve Fransız Total ise %13,6 paya sahiptir.

Angola'nın kuzeybatı kıyısında bulunan Soyo kentinde China Machinery Engineering Corporation (CMEC) tarafından 900 milyon dolara mal olacak doğalgaz çevirim santrali inşaatı gerçekleştirilmektedir. 750 megawatt elektrik üretim kapasitesine sahip santralin 2017 yılında faaliyete geçirilmesi planlanmaktadır. Santralde üretilen elektriğin başkent Luanda'ya aktarılması için de enerji nakil hatları inşaatı devam etmektedir. Doğalgazdan elektrik üretilmesi ve inşa halindeki barajların tamamlanması ile birlikte elektrik üretim kapasitesi mevcut 1500 MW seviyesinden, 2017 yılında 5000 MW seviyesine ulaşmış olacaktır.

Madencilik

Ham petrol ihracatı, Angola'nın ihracatının %95'ini oluşturmaktadır ve ülkenin ham petrol ve elmas ihracatından başka bir döviz kaynağı bulunmamaktadır. Bu nedenle hükümet ülke ekonomisini petrole bağımlı olmaktan kurtarmak için, ülkede bulunan diğer madenlerin araştırılması ve çıkarılması hususuna büyük önem vermektedir. Ülkede bulunan diğer madenlerin araştırılması ve ticari olarak işletilmesi için özellikle Çin ile işbirliği yapılmaktadır. Angola Jeoloji ve Madencilik Bakanlığı, ülkede keşfedilen ve işletmeye açılması düşünülen yeni madencilik projelerinin toplam tutarını 1,58 milyar dolar olarak açıklayarak projelerin gerçekleştirilmesi için kredi sağlanması çağrısında bulunmuştur.

Güney Afrika, Avustralya ve Botswana ile birlikte dünyanın en büyük elmas üreticilerinden biri olan Angola elmas satışından 2014 yılında 1,3 milyar dolar, 2015 yılında 1,1 milyar dolar gelir elde etmiştir. Elmas üretiminin 2018 yılına kadar iki katına çıkarılması hedeflenmektedir. Bununla birlikte, elmasın büyük miktarlarda tüketilen bir mal olmaması nedeniyle elmastan elde edilebilecek yıllık gelirin birkaç milyar dolardan daha fazla olması beklenmemektedir. Elmas madenciliği konusunda özellikle Rusya ile işbirliği yapılmaktadır.

Telekomünikasyon

Angola'nın başkenti Luanda ile Brezilya'nın Fortaleza şehirlerini birbirine bağlayacak olan Güney Atlantik Kablo Sistemi projesi Angola Cables şirketi tarafından yürütülmektedir. 6200 kilometre uzunluğundaki denizaltı fiber optik kablo bağlantısının inşası Japon NEC Corp. tarafından yapılacaktır. Angola Kalkınma Bankası'nın Japanese Bank for International Cooperation (JBIC) ve Sumitomo Mitsui Banking Corporation (SMBC)'den sağladığı 160 milyon dolarlık finansman ile gerçekleştirilecek olan kablo bağlantısının 2018 yılı ortasında hizmete girmesi planlanmaktadır. Böylece Afrika kıtası ile Amerika kıtası arasındaki ilk denizaltı kablo bağlantısı gerçekleşmiş olacak, ayrıca Afrika'nın Kuzey Amerika ile kablo bağlantısı da bu hat üzerinden sağlanacaktır.

8- ANGOLA'DA YÜRÜRLÜĞE GİREN YENİ ÖZEL YATIRIM KANUNU

11 Ağustos 2015 tarihinde Angola Hükümeti tarafından yayımlanan 14/15 sayılı Yeni Özel Yatırım Kanunu aynı gün yürürlüğe girmiştir. Yeni Kanun uygun yatırımların kabul usullerini çevreleyen bürokrasinin azaltılmasını, Angola'nın mevcut ekonomik durumunda teşvik ve avantaj mekanizmalarını geliştirerek yatırımcılar için cazibe düzeyini artırmayı hedeflemektedir.

67 maddeden oluşan yeni Kanun, yatırım teşvik ve avantajlarını, hakları ve yükümlülükleri, garanti ve yaptırımları kapsamakta ve yatırımlar için özel sektör ortaklıklarına öncelik vermektedir. Yeni Kanun ile Angola şirketi, en az %51 oranında Angola sahipliğine tabi olan şirket olarak tanımlanmıştır. Yeni Kanundan önce onaylanan yatırımlar, eski hükümlere tabi olarak devam edecektir. Eski Kanun çerçevesinde sağlanan teşvik ve avantajlar aynı şekilde devam edecektir. Başvurusu yapılmış, ancak henüz onaylanmamış yatırımlar ise yeni Kanuna tabi olacaktır.

Bu yeni Kanun ile, Mayıs 2011 tarihli eski Özel Yatırım Kanunundan farklı birtakım düzenlemeler yapılmıştır.

- Eski Kanunda teşviklerden ve yurtdışına kar transferi imkanından faydalanmak için yerli ve yabancı yatırımcıların asgari 1 milyon ABD Doları yatırım yapmaları gerekli iken, yeni Kanunda yerli yatırımcılar için bu limit 500.000 ABD Doları olarak belirlenmiştir.
- Eski Kanuna göre yatırım tutarı 1 milyon doların altında kalan yabancı yatırımcılar yurtdışına kar transferi gerçekleştirememekteydi. Yeni Kanun ile 1 milyon doların altında yatırım yapan yabancı yatırımcıların da kârlarını, temettü ve diğer sermaye kazançlarını yurtdışına transfer edebilmeleri mümkün olabilecektir.
- Yeni Kanuna göre enerji ve su, otel ve turizm, ulaşım ve lojistik, inşaat, telekomünikasyon, bilgi ve enformasyon teknolojisi ve medya sektörlerinde yabancı yatırım yapılabilmesi için en az %35 oranında Angola vatandaşları ya da kamu veya özel şirketleri ile ortaklık kurulması ve Angolalı ortağın da şirket yönetimine katılması gerekmektedir. Eski Kanunda bu sektörler için %35 Angolalı ortak zorunluluğu bulunmamaktaydı.
- Eski Kanuna göre yabancı yatırımcıların Angola'da şube açarak yatırım faaliyetlerini yürütmeleri mümkün iken yeni Kanunda buna yer verilmemiştir. Böylece yabancı yatırımcılar, yeni bir şirket kurmaya ve Angolalılar ile ortaklık oluşturmaya yönlendirilmektedir.

- Yeni Kanunda şirketin hisse sahiplerinin borç verme ve dolaylı yatırımlar yoluyla yaptığı yatırımlar konusu ayrı bir başlıkta ele alınmıştır. Dolaylı yatırım, borç, sermaye katkıları, tescilli teknoloji ve franchising yoluyla yapılan yatırım olarak tanımlanmıştır.
- Yeni Kanun ile makine, teçhizat ve diğer maddi sabit varlıklar üzerinden yapılan yatırımlar için yeni kayıt kuralları oluşturulmuştur.
- Eski Kanunda yatırımlar bakımından ülke A, B ve C bölgeleri olarak 3 bölgeye ayrılmışken, yeni Kanunda en az gelişmiş vilayetleri kapsayan C bölgesine yer verilmemiştir. Yeni Kanuna göre A Bölgesi, Luanda vilayeti ile Huila ve Benguela vilayetlerinin merkezlerini ve Lobito şehrini kapsamaktadır. B Bölgesi ise Huila ve Benguela vilayetlerinin kalan kısımları ve Cabinda, Cuanza Norte, Cuanza Sul, Bengo, Uige, Lunda Norte ve Lunda Sul vilayetlerini kapsamaktadır.
- Eski Kanun vergi ödemeleri konusunda yerli ve yabancı yatırımcıya eşit muamele ilkesini kabul etmişken, yeni Kanunda yabancı yatırımcının kendi sermaye katkısının üzerinde gerçekleşecek olan kar transferi ve temettü için şirketin karlılık oranına bağlı olarak %15'den %50'ye kadar artan oranlarda ilave vergiler öngörülmüştür. Kar transferinin yapılabileceği süreler açısından eski Kanunda A, B, C bölgeleri için belirtilen süreler yeni Kanunda yer verilmemiş, bunun yerine yabancı yatırımcının kar transferine ilave vergiler getirilmiştir.
- Eski Kanunda özel ekonomik bölgeler kavramına yer verilirken, yeni Kanunda özel ekonomik bölgelere ilave olarak serbest bölgeler kavramı da ilk kez yer almıştır. Böylece serbest bölgelerin kurulabilmesinin önü açılmış olmaktadır.
- Eski Kanuna göre 1 milyon ile 10 milyon dolar arasındaki tüm özel yatırımların Yatırım Geliştirme Ajansı tarafından onaylanması gerekirken, yeni Kanunda bu yetki yatırımın konusu ile ilgili Bakanlığa bırakılmıştır. 10 milyon doların üzerindeki yatırımlar ise eski Kanunda olduğu gibi, yeni Kanunda da Cumhurbaşkanı tarafından onaylanacaktır.
- Teşvikler ve vergi avantajları eski Kanuna göre Yatırım Geliştirme Ajansı ile müzakere edilerek belirlenmekteydi. Yeni Kanun kapsamında teşvik ve avantajlar yatırımın konusu ile ilgili Bakanlık tarafından belirli kriterler çerçevesinde objektif olarak analiz edilecek ve Sanayi Vergisi, Yatırım Gelir Vergisi ve Kentsel Gayrimenkul İntikal Vergisi yatırımcılar için kademeli olarak indirilecektir.

YENİ KANUN İLE SUNULAN VERGİ TEŞVİKLERİ

Angola vatandaşları için oluşturulan istihdam -Teşvik Oranı	50'ye kadar %5	50-100 arası %7,5	100-500 arası %10	500'den fazla %12,5
Yatırım Değeri -Teşvik Oranı	100-500 milyon kvanza %5	500 milyon-2 milyar kvanza %7,5	2-5 milyar kvanza %10	5 milyar kvanzadan fazla %12,5
Yatırımın Yeri -Teşvik Oranı	A Bölgesi %7,5		B Bölgesi %15	
Tarım, hayvancılık, balıkçılık ile ilgili üretim ve tarımsal sanayiler -Teşvik Oranı	A Bölgesi %7,5		B Bölgesi %15	
İhracat için üretim -Teşvik Oranı	%25'e kadar %7,5	%25-50 arası %10	%50-75 arası %12,5	%75'den fazla %15
Angolalı ortaklık payı -Teşvik Oranı	%10-20 %7,5	%20-35 %10	%35-45 arası %12,5	%45-50 %15
Ulusal katma değer -Teşvik Oranı	%25'e kadar %7,5	%25-50 arası %10	%50-75 arası %12,5	%75'den fazla %15

ANGOLA'NIN İHRACATINDA İLK 20 ÜLKE (Bin USD) Kaynak: www.trademap.org						
	ÜLKELER	2011	2012	2013	2014	2015
1	Çin	24.922.180	33.561.897	31.972.669	31.106.015	15.997.249
2	Hindistan	6.005.485	8.020.442	6.798.300	5.641.668	3.169.599
3	ABD	13.833.012	10.030.265	8.922.895	5.837.752	2.918.142
4	İspanya	595.095	1.424.391	2.884.406	3.604.166	2.248.944
5	Fransa	1.828.259	1.200.115	1.226.311	2.082.502	1.612.579
6	Tayvan	5.691.734	5.033.422	3.873.438	2.950.450	1.363.634
7	Güney Afrika	1.584.722	2.801.792	1.960.887	2.018.970	1.357.229
8	Portekiz	1.638.260	2.289.941	3.495.088	2.131.779	1.266.940
9	Birleşik Krallık	437.171	1.261.395	994.287	650.319	1.006.251
10	İtalya	2.068.357	877.520	720.624	1.232.642	971.600
11	Belçika	248.090	595.946	541.565	735.048	599.406
12	Kanada	2.469.609	1.930.697	1.507.323	1.066.272	520.072
13	Japonya	26.856	383.474	385.639	554.270	272.148
14	Tayland	457	331.978	191.021	323.120	155.592
15	Güney Kore	2.529	139.542	136.179	149.854	142.641
16	Uruguay	0	0	315.549	217.486	101.200
17	Almanya	1.229.730	341.113	623.778	172.891	84.486
18	Şili	345	0	9	386.694	58.752
19	Finlandiya	1	1	92	9	44.717
20	Romanya	0	0	0	0	41.271
	Liste Toplamı	62.581.892	70.223.931	66.550.060	60.861.907	33.932.452
	TOPLAM İHRACAT	66.171.923	75.885.895	73.144.186	65.739.829	34.121.660

ANGOLA'NIN İTHALATINDA İLK 20 ÜLKE (Bin USD) Kaynak: www.trademap.org						
	ÜLKELER	2011	2012	2013	2014	2015
1	Çin	2.784.153	4.039.171	3.964.059	5.975.307	3.723.163
2	Portekiz	3.242.809	3.843.282	4.132.171	4.218.147	2.330.799
3	Güney Kore	217.987	414.873	1.241.663	1.799.967	1.858.846
4	ABD	1.503.223	1.490.579	1.443.439	2.039.125	1.163.508
5	Birleşik Krallık	602.520	636.489	857.460	999.945	698.602
6	Fransa	814.938	699.525	612.595	1.022.905	673.469
7	Güney Afrika	889.772	1.001.680	1.004.455	1.050.602	668.955
8	Brezilya	1.073.537	1.144.542	1.271.245	1.261.719	647.987
9	Malezya	282.618	179.777	466.354	585.507	471.564
10	Singapur	250.568	393.732	263.647	786.173	425.389
11	Norveç	218.899	240.869	380.315	480.072	416.204
12	Almanya	350.777	516.912	380.844	501.484	377.166
13	İtalya	332.769	362.791	460.112	528.660	286.625
14	Hollanda	353.195	560.739	476.727	460.664	274.326
15	Hindistan	536.425	534.864	559.667	610.368	271.631
16	Rusya	47.431	34.857	95.099	57.932	242.642
17	Belçika	362.822	565.537	478.272	490.174	242.028
18	İspanya	357.187	409.770	488.335	364.501	229.402
19	Türkiye	220.581	234.559	263.819	287.735	195.884
20	Tayland	179.910	203.945	231.335	282.295	179.937
	Liste Toplamı	14.622.121	17.508.493	19.071.613	23.803.282	15.378.127
	TOPLAM İTHALAT	17.981.500	21.780.131	24.169.625	28.248.913	16.224.280

ANGOLA'NIN İTHALATINDA İLK 20 ÜRÜN (1000 USD) Kaynak : www.trademap.org					
	GTİP	ÜRÜN TANIMI	2013	2014	2015
1	890520	Yüzer veya dalabilen sondaj ve üretim platformları	1.030.845	1.113.529	1.457.934
2	271019	Diğer petrol yağları ve müstahzarları	755.411	972.255	664.630
3	999999	Tarife cetvelinde belirtilmeyen ürünler	190.163	342.109	287.424
4	730890	Demir veya çelikten inşaat aksamı	177.594	253.910	266.504
5	843143	Delme ve sondaj makinalarına ait aksam ve parçalar	324.169	419.618	225.392
6	848180	Borular, kazanlar, tanklar, depolar ve benzeri diğer kaplar için musluklar, valfler (vanalar) ve benzeri cihazlar – diğerleri	238.896	227.071	172.097
7	100630	Yarı veya tam olarak değirmenden geçirilmiş pirinç	214.051	229.507	169.511
8	151190	Palm yağı ve fraksiyonları rafine edilmiş fakat kimyasal olarak değiştirilmemiş	255.144	283.014	166.319
9	110100	Buğday unu veya mahlut unu	246.845	211.147	164.855
10	020714	Parça halindeki etler ve sakatat (dondurulmuş)	296.480	330.524	136.755
11	841182	Gücü 5000 KW'ı geçen diğer gaz türbinleri	36.176	54.015	133.375
12	730429	Gaz veya petrol sondajında, mahfaza veya üretiminde kullanılan borular	164.053	217.585	128.538
13	732690	Demir veya çelikten eşya – diğerleri	133.888	191.652	118.906
14	841391	Pompalara ait aksam ve parçalar	49.964	46.117	107.234
15	847990	Kendine özgü bir fonksiyonu olan makinelerin ve mekanik cihazların aksam ve parçaları	62.847	77.529	105.084
16	300490	İlaçlar – diğerleri	156.856	166.767	100.441
17	851712	Hücresel ağlar için veya diğer kablosuz ağlar için telefonlar	91.586	199.988	99.613
18	847989	Kendine özgü bir fonksiyonu olan makineler ve mekanik cihazlar	172.375	250.252	96.874
19	170199	Kamış veya pancar şekeri (katı halde) – diğerleri	212.842	203.512	95.726
20	020230	Büyükbaş hayvanların eti (dondurulmuş) – kemiksiz	162.899	169.382	93.412
		Liste Toplamı	4.973.084	5.959.483	4.790.624
		TOPLAM İTHALAT	24.169.625	28.248.913	16.224.280

ANGOLA'NIN İHRACATINDA İLK 10 ÜRÜN (1000 USD) Kaynak : www.trademap.org					
	GTİP	ÜRÜN TANIMI	2013	2014	2015
1	270900	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar (ham)	67.584.894	61.834.079	32.626.026
2	710231	Elmas – İşlenmemiş veya basit bir şekilde kesilmiş,yarılmış veya yontulmuş	1.900.180	2.117.406	787.493
3	271019	Diğer petrol yağları ve müstahzarları	663.615	570.832	243.755
4	271112	Propan, sıvılaştırılmış	228.808	304.933	119.146
5	271012	Hafif petrol yağları ve müstahzarları	223.482	173.338	101.518
6	271113	Bütan, sıvılaştırılmış	78.270	78.192	38.435
7	251611	Granit, ham veya kabaca yontulmuş	36.924	27.231	30.581
8	030617	Diğer dondurulmuş karidesler	15.475	14.372	17.341
9	720449	Demir veya çelik döküntü ve hurdaları – diğerleri	65.556	68.471	13.857
10	740400	Bakır veya bakır alaşımların döküntü ve hurdaları	32.312	24.518	11.595
		Liste Toplamı	70.829.516	65.213.372	33.989.747
		TOPLAM İHRACAT	73.144.186	65.739.829	34.121.660

TÜRKİYE'NİN ANGOLA'YA İHRACATI (1000 USD) Kaynak : www.trademap.org				
GTİP	ÜRÜN TANIMI	2013	2014	2015
1101	BUĞDAY UNU/MAHLUT UNU	43.296	49.743	55.258
1902	MAKARNALAR VE KUSKUS	53.840	64.900	39.293
7311	DEMİR VEYA ÇELİKTE SIKIŞTIRILMIŞ VEYA SIVI HALE GETİRİLMİŞ GAZLAR İÇİN KAPLAR	407	4.535	10.961
0207	KÜMES HAYVANLARININ ETLERİ VE YENİLEN SAKATATI (TAZE, SOĞUTULMUŞ VEYA DONDURULMUŞ)	7.368	9.169	9.044
7214	DEMİR VEYA ALAŞIMSIZ ÇELİKTE ÇUBUKLAR (DÖVÜLMÜŞ, SICAK HADDELENMİŞ, HADDELEME İŞLEMİNDEN SONRA BURU	47.047	30.646	8.227
8704	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS MOTORLU TAŞITLAR	1.912	8.677	7.096
2102	MAYALAR VE CANSIZ DİĞER TEK HÜCRELİ MİKROORGANİZMALAR	5.464	5.035	4.725
5702	DOKUNMUŞ HALILAR VE DOKUMAYA ELVERİŞLİ MADDELERDEN DİĞER YER KAPLAMALARI	5.126	6.493	3.688
3923	PLASTİKLERDEN EŞYA TAŞINMASINA VEYA AMBALAJLANMASINA MAHSUS MALZEME, TIPA, KAPAK, KAPSÜL VE DİĞER KA	4.022	3.161	3.668
4803	TUVALET VE YÜZ TEMİZLİĞİ İÇİN İNCE KAĞIT, HAVLU VEYA KAĞIT PEÇETE VB. KAĞITLAR	1.581	1.675	3.148
7321	DEMİR VEYA ÇELİKTE SOBALAR, MUTFAK SOBA VE OCAKLARI, BARBEKÜ, MANGAL, GAZ OCAKLARI VB İLE BUNLARIN	7.880	11.870	2.927
2402	TÜTÜN/TÜTÜN YERİNE GEÇEN MADDELERDEN PUROLAR, SİGARİLOLAR VE SİGARALAR	883	2.407	2.685
8437	TOHUM, HUBUBAT, KURU BAKLAGİLLERİ TEMİZLEME, TASNİF ETME AYIKLAMA VE ÖĞÜTMEME MAHSUS MAKİNA VE CİHAZ	0	39	2.438
9619	HİJYENİK HAVLULAR VE TAMPONLAR, BEBEK BEZLERİ VE BENZERİ HİJYENİK EŞYA	1.497	3.377	2.174
1102	HUBUBAT UNLARI (BUĞDAY/MAHLUT UNU HARİÇ)	320	1.773	2.115
3307	TRAŞ MÜSTAHZARLARI, VÜCUT DEODORANTLARI, BANYO MÜSTAHZARLARI, TÜY DÖKÜCÜLER, VB.	2.805	3.854	1.812
1905	EKMEK, PASTA, KEK, BİSKÜVİ VE DİĞER EKMEKÇİ MAMÜLLER, HOSTİ, BOŞ İLAÇ KAPSÜLÜ MÜHÜR GÜLLACI, PİRİNÇ	7.582	7.577	1.745
9403	DİĞER MOBİLYALAR VE BUNLARIN AKSAM VE PARÇALARI	1.708	2.046	1.586
3402	YIKAMA, TEMİZLEME MÜSTAHZARLARI (SABUNLAR HARİÇ)	1.951	1.775	1.318
8536	GERİLİMİ 1000 VOLTU GEÇMEYEN ELEKTRİK DEVRESİ TEÇHİZATI (ANAHTARLAR, RÖLELER, SİGORTALAR, FİŞLER, KU	2.470	1.818	1.181
	LİSTE TOPLAMI	197.159	220.570	165.089
	ÜLKE TOPLAMI	263.819	287.735	195.884

TÜRKİYE'NİN ANGOLA'DAN İTHALATI (1000 USD) Kaynak : www.trademap.org				
GTİP	ÜRÜN TANIMI	2013	2014	2015
4407	UZUNLAMASINA KESİLMİŞ, BİÇİLMİŞ AĞAÇ; KALINLIK > 6 MM	132		73
7601	İŞLENMEMİŞ ALUMİNYUM		50	60
3923	PLASTİKLERDEN EŞYA TAŞINMASINA VEYA AMBALAJLANMASINA MAHSUS MALZEME, TIPA, KAPAK, KAPSÜL VE DİĞER KA			23
8517	TELEFON CİHAZLARI, SES, GÖRÜNTÜ VEYA DİĞER BİLGİLERİ ALMAYA VEYA VERMEYE MAHSUS DİĞER CİHAZLAR			1
7204	DÖKME DEMİRİN, DEMİRİN VEYA ÇELİĞİN DÖKÜNTÜ VE HURDALARI VEYA BUNLARIN ERİTİLMESİ İLE ELDE DİLMİŞ KÜ	4.025	4.610	
1504	BALIKLARIN VEYA DENİZ MEMELİLERİNİN KATI VE SIVI YAĞLARI		304	
2711	PETROL GAZLARI VE DİĞER GAZLI HİDROKARBONLAR	2.930		
2301	ET, SAKATAT, DENİZ HAYVANI VS. (YEMEYE UYGUN OLMAYAN) UNU, PELLETİ, KIKIRDAKLARI (DONYAĞI TORTUSU)	633		
4403	YUVARLAK AĞAÇLAR	249		
	LİSTE TOPLAMI	7.969	4.964	156
	ÜLKE TOPLAMI	8.006	4.964	156

FAYDALI LİNKLER

Angola'da sektör veya ürün bazında firma araştırması yapmak için kullanılabilir en uygun kaynak Portekizce ve İngilizce olarak yayın yapan Golden Pages (Paginas Douradas) internet sitesidir.

<http://www.paginasdouradas.co.ao/>

Angola Sanayi ve Ticaret Odası : <http://www.cciangola.com/>

Angola Sanayici ve İşadamları Derneği : <http://aiangola.com/>

KAYNAKÇA

- IMF World Economic Outlook April 2016
- US Commercial Service Angola Country Commercial Guide 2015
- WTO-TPRM Angola 2015 Full Report
- African Economic Outlook Angola 2015
- MLGTS Doing Business Angola 2015
- CIA World Factbook
- <http://www.trademap.org>

İngilizce Haber Kaynakları :

- <http://www.macaclub.com.mo/en/category/news/>
- <http://af.reuters.com/news/archive/angolaNews>
- http://www.portalangop.co.ao/angola/en_us/noticias/economia.html

Portekizce Haber Kaynakları :

- <http://www.expansao.co.ao/>
- <http://www.mercado.co.ao/>
- <http://semanarioeconomico.co.ao/>